

**Impact
Factor
3.025**

ISSN 2349-638x

Refereed And Indexed Journal

**AAYUSHI
INTERNATIONAL
INTERDISCIPLINARY
RESEARCH JOURNAL
(AIIRJ)**

Monthly Publish Journal

VOL-IV

ISSUE-IV

APR.

2017

Address

• Vikram Nagar, Boudhi Chouk, Latur.
• Tq. Latur, Dis. Latur 413512 (MS.)
• (+91) 9922455749, (+91) 9158387437

Email

• aiirjpramod@gmail.com
• aayushijournal@gmail.com

Website

• www.aiirjournal.com

CHIEF EDITOR – PRAMOD PRAKASHRAO TANDALE

कौटुंबिक हिंसाचार प्रतिबंधासाठी अद्ययावत उपाययोजना

Dr. Kiran Krushnarao Nagtode

Swavalambi College of Education
Bachelor Road, Dhantoli, Wardha,
nagtodekiran@gmail.com

सामाजिक संस्कृतीच्या इतिहासाचा भारतीय समाजाच्या दृष्टीने आढावा घेतल्यास जगाच्या तुलनेत भारतीय संस्कृती जतन करण्याचे श्रेय स्त्रियांनाच जाते असे सिद्ध केले आहे. पाश्चात्यांनी तौलनिकदृष्ट्या विविध देशातील संस्कृतीचा अभ्यास करतांनाही भारतीय स्त्रीशक्ती, स्त्री संयम, स्त्रीत्याग, स्त्री भावना, संवदेनशील स्त्रिया अशा स्त्री गुणवैशिष्ट्यांचा संस्कृती विकासात विशेष उल्लेख केला आहे.

एकीकडे असे म्हटले जाते की, स्त्री स्वाभिमानाला, स्त्री अस्तित्वाला, स्त्री चारित्र्याला धक्का पोहोचविण्याचा जर कुणी प्रयत्न केला तर ती स्त्री चंडिकेचे रूप धारण करायला घाबरत नाही व समोरच्याला संपवायला भीत नाही तर दुसरीकडे असेही म्हणतात, की स्त्री त्यागमूर्ती, सहनशक्ती या तिच्या गुणांद्वारे कठोर अपराधासाठी पुरुषांना माफ करण्याचे औदार्यही दाखवू शकते.

स्त्री ही दिल्लीपासून गल्लीपर्यंत सर्व ठिकाणी, सर्व कार्यालयामध्ये नोकरी करते तसेच रिक्षापासून अंतरिक्षपर्यंतची सर्व वाहने चालविते. तेव्हा अशा विकसित अवस्थेतील स्त्रियांवर कौटुंबिक हिंसाचार होतो हे आपल्या देशात शल्य आहे. यात पूर्णतः विरोधाभास दिसून येतो. परंतु ही वास्तवता आहे. परंतु या वास्तवतेचा गांभीर्याने विचार करून त्यावर उपाय शोधणे गरजेचे आहे. त्यापैकी गांभीर्याची समस्या कौटुंबिक हिंसाचार बनली आहे आणि हा कौटुंबिक हिंसाचार थांबविणे अतिशय गरजेचे आहे.

कौटुंबिक हिंसाचार : खालील कोणतीही कृती किंवा वर्तनास कौटुंबिक हिंसाचार असे संबोधण्यात आले आहे.

१. पिडीत व्यक्तीस शारीरिक अवयवास, कल्याणास, जीवीतास हानी पोहचत असेल किंवा मानसिक, शारीरिक इजा होत असेल आणि शारीरिक, लैंगिक, मौखिक, भावनिक, आर्थिक छळ होत असेल तर तो कौटुंबिक हिंसाचार मानला जातो.
२. त्रास, हानी, इजा किंवा पिडीत व्यक्तीच्या जिवितास धोका पोहचत असेल किंवा पिडीत व्यक्ती (महिलेवर) किंवा तिच्या नात्यातील व्यक्तीस दबाव निर्माण करून काही बेकायदेशीर कृत्याची मागणी करण्यात आली असेल किंवा हुंड्याची मागणी करण्यात आली असेल, तर तो कौटुंबिक हिंसाचार मानला जातो.
३. पिडीत महिलेस किंवा तिच्या नातलगाना धमकावण्याची कृती वर कलम (१) व (२) मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे कोणत्याही कृत्याद्वारे धमकी देण्याचा प्रभाव पाडणारी असेल, तर कौटुंबिक हिंसाचार मानला जातो.
४. पिडीत महिलेस शारीरिक किंवा मानसिक हानी पोहचवणारी असेल तर तो कौटुंबिक हिंसाचार मानला जातो. महिलांवरील हिंसाचार, अत्याचार थांबवण्यासाठी सर्व राज्यामध्ये १)संवैधानिक सुरक्षा २) वैधानिक सुरक्षा ३) वैधानिक अभिकरण ४)न्यायालय ५) पुनर्वसन केंद्र इत्यादीद्वारे प्रयत्न केले जात आहेत तरीही हिंसेचे प्रमाण भारतात प्रतिदिन, प्रतिवर्षी वाढतच आहेत.

राजस्थानातील महिलांविरुद्ध हिंसेचे प्रमाण भारतात सर्वात जास्त प्रमाणात आहे. यातील काही विशेष जातीमध्ये आध्यात्मिक स्वरूपात महिलांवर अत्याचार आणि महिलांविरुद्ध हिंसा होतांना दिसतात. यात दैवराबैया,

झिनझिनयाली मन्था, जैसलमरे, खाडीपुरा, सागरपुरा, तिगरिया, बाँसवाडा, सूपा (भरतपूर) धवलपूर क्षेत्र ही प्रमुख आहेत.

महिलाविरुद्ध हिंसेचे वर्गीकरण खालील पाच प्रकारे करण्यात येते.

१. कौटुंबिक हिंसा : उदा. पतीने पत्नीला मारणे, विधवांवर वृद्ध महिलांनी अत्याचार करणे.
२. हुंडा हिंसाबळी अत्याचार : उदा, पत्नीदहन, जाळून टाकणे, आत्महत्येस प्रवृत्त करणे.
३. लैंगिक हिंसा : उदा. वेश्यावृत्ती, लैंगिक अत्याचार, शोषण, देह व्यापार.
४. हिंसात्मक अपराध (गुन्हे) : अपहरण, हत्या, लूट - मार करून मारणे.
५. सामाजिक हिंसा : उदा. भ्रूणहत्या, स्त्रियांसोबत छेड-छाड इत्यादी.

कौटुंबिक हिंसाचार रोखण्यासाठी उपाययोजना : कौटुंबिक हिंसाचार रोखण्यासाठी सात प्रकारे प्रयत्न करण्यात येत आहे.

१. शासनाच्या तरतुदी
२. कायद्याद्वारे संरक्षण
३. सर्वसामान्य उपाययोजना
४. न्यायदंडाधिकारी यांना करावयाचे अर्ज
५. संरक्षण अधिकारी
६. तात्काळ प्रकरणात करावयाची कार्यवाही
७. प्रतिवादीसाठी करण्यात येणारी कार्यवाही

१) शासनाच्या तरतुदी : कौटुंबिक हिंसाचाराला आळा घालण्यासाठी शासनाद्वारे काही तरतुदी करण्यात आल्यात.

१. राजकीय निर्णय प्रक्रियेत महिलांची भागीदारी असावी.
२. महिलांना शिक्षण, स्वास्थ्य आणि संपत्तीचा समान अधिकार असावा.
३. लैंगिक बाबतीत पुरुषासमान, स्त्रीमनाचा विचार केला जावा.
४. वैधानिक प्रक्रियेत परिवर्तन करण्यात यावे.
५. महिला हिंसा आणि शोषण थांबवण्यासाठी योग्य मशिनरी व संसाधनाचा विकास करणे इत्यादी.

२) कायद्याद्वारे संरक्षण : कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम २००५ (२००५ चा ४३ वा) कलम ३७ खाली प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार केंद्र सरकारने कौटुंबिक (घरगुती) हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण नियम २००६ त्यावेळी तयार केले आहेत ते खालीलप्रमाणे -

संरक्षणासाठी खालीलप्रमाणे तयारी करण्यात आली.

१. ह्या नियमांना कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण नियम २००६ म्हणून ओळखण्यात येईल किंवा म्हणण्यात येईल.
२. हे नियम २६ ऑक्टोबर २००६ पासून अस्तित्वात आले आहेत व या नियमांची अंमलबजावणी ह्या तारखेपासून करण्यात येत आहे.

याची परिभाषा खालीलप्रमाणे केली आहेत.

अ) 'अधिनियम' म्हणजे कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम २००५.

ब) 'तक्रार' म्हणजे तोंडी किंवा लेखी स्वरूपात संरक्षण अधिकाऱ्याकडे कोणत्याही व्यक्तीने केलेले आरोप.

- क) 'समुपदेशक' म्हणजे सेवा देणाऱ्या संस्थांचे सदस्य जे कलम १४ च्या पोटकलम(१) खाली समुपदेशन करण्यास पात्र आहेत:
- (ड) 'नमुना' म्हणजे या नियमांना जोडलेला नमुना
- (इ) 'कलम' म्हणजे ह्या नियमांचा कलम
- (फ) ज्या शब्द आणि वाक्याची ह्या नियमात व्याख्या करण्यात आलेली नाही पण ज्याची व्याख्या अधिनियमात करण्यात आलेली आहे. त्याचा अधिनियमाप्रामाणेच अर्ज काढण्यात येईल असे म्हटले आहे आणि त्याप्रमाणे याची अंमलबजावणी करण्यात येते.

उपरोक्त कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण नियम २००६ च्या अन्वय पिडीत महिलेला संरक्षण देण्याच्या दृष्टिकोनातून खालील प्रकारे कार्यवाही करता येते, तिला दाद मागता येते.

- १) कोणतीही व्यक्ती जिला कौटुंबिक संबंधीत हिंसाचार घडला आहे असा विश्वास आहे किंवा घडणार आहे किंवा घडण्याची शक्यता आहे. ती व्यक्ती संबंधित क्षेत्राच्या संरक्षण अधिकाऱ्याकडे यासंबंधी माहिती देवू शकते.
- २) जर माहिती संरक्षण अधिकाऱ्यास उपनियम १) अंतर्गत तोंडी स्वरूपात देण्यात आली असेल तर ती माहिती संक्षिप्त स्वरूपात, लेखी स्वरूपात देण्यात यावी व ज्यांनी माहिती दिली असेल त्यांनी त्यावर स्वतःचे हस्ताक्षर करावे. जर माहितगार लेखी स्वरूपात माहिती देण्याच्या स्थितीत नसेल तर संरक्षण अधिकाऱ्याने माहिती देणाऱ्या व्यक्तीच्या ओळखीची नोंद स्वतःच्या जवळ ठेवावी.
- ३) संरक्षण अधिकाऱ्याने माहिती देणाऱ्या व्यक्तीकडून माहिती स्वतःकडे नोंदविल्यानंतर त्याची प्रत माहितगारास मोफत द्यावी.

कौटुंबिक (घरगुती) घटना अहवाल :-

- १) कौटुंबिक हिंसाचाराची तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर संरक्षण अधिकाऱ्याने न्यायदंडाधिकाऱ्यास सादर करावयाला कौटुंबिक प्रसंग अहवाल नमुना १) प्रमाणे बनवून पाठवावा व त्याच्या प्रती स्थानिक अधिकार क्षेत्र असलेल्या पोलिस स्टेशनच्या मुख्याधिकारी यांचेकडे पाठवाव्यात. जिथे घटना घडली असेल किंवा घटना घडण्याची शक्यता असेल, तसेच प्रती सेवा देणाऱ्या संस्थेच्या सदस्याकडेही पाठवाव्यात.
- २) पिडीत (अत्याचारित, तक्रारकर्ता) व्यक्तीकडून विनंती प्राप्त झाल्यानंतर सेवा देणाऱ्या संस्था कौटुंबिक प्रसंग अहवाल नमुना (१) प्रमाणे बनवतील व त्याच्या प्रती न्यायदंडाधिकारी व जिथे प्रसंग घडला असेल त्या संबंधित अधिकारक्षेत्र असलेल्या पोलिस ठाण्याच्या मुख्याधिकारी यांच्याकडे पाठवावीत.

३) कौटुंबिक हिंसाचार रोखण्यासाठी खालील सर्वसामान्य उपाययोजना करण्यात आलेली आहे :

१. पोलिस व न्यायव्यवस्थेमध्ये सुधार : माणुसकीचा व्यवहार करणे व अपराध्यास शिक्षा झालीच पाहिजे अशी न्यायव्यवस्था ठेवणे.
२. खर्चिक आणि विलंबकारी न्यायव्यवस्था : कर्नाटकचे एक प्रकरण १५ वर्ष चालले. अशामुळे पिडीत महिला बरबाद तर होतेच शिवाय भितीनी त्रस्त होते म्हणून महिलेला लवकर न्याय मिळला पाहिजे.
३. सामाजिक दृष्टिकोनात परिवर्तन : महिलांनी अत्याचार, अन्याय, शोषण, बलात्कार या संबंधित कोणत्याही घटनेबाबत चुप न बसता अन्यायाविरुद्ध लढण्यास सक्षम होण्यास समाजाने पुढाकार घेतला पाहिजे. समाजाने त्यांना दर्जा दिला पाहिजे. जनतेच्या दृष्टीकोनात अन्यायाविरुद्ध लढा देण्याचा विचार निर्माण करणे गरजेचे आहे.
४. सुरक्षेची भावना निर्माण करण्यासाठी : महिलांसाठी शाळा, महाविद्यालयांमधून ज्युडो-कराटे, एन.सी.सी. सारखे स्वयंसुरक्षेचे शिक्षण दिले पाहिजे.

५. **मानसिकतेत परिवर्तन** : बलात्कारी व्यक्तिला कुटुंबातूनच संरक्षण न देता विरोध करणे आवश्यक आहे. केवळ कायद्यासमोरच नव्हे तर आई-वहिन, मुलगी यांच्यासमोर तो स्वतःला अपराधी समजेल अशी वागणूक ठेवणे.
६. **त्वरीत न्याय** : ताबडतोब सजा किंवा फाशी दिली जावी अशी मागणी! जमानतीवर सोडू नये.
७. **सामाजिक व्यवस्थांवर पुरुषांचे नियंत्रण** : स्वातंत्र्याच्या ६९ वर्षांच्या काळातही न्यायविभाग, कार्यपालिका, विधी विभाग आणि (मिडीया) प्रसार माध्यमांवर पुरुषांचे जबरदस्त नियंत्रण राहिल्याने स्त्रिया बुद्धिमान असून प्रत्येक क्षेत्रात उपेक्षित राहिल्या त्यामुळे सर्व क्षेत्रात महिलांनी सक्षम बनणे गरजेचे आहे आणि स्वतःचे अस्तित्व, दर्जा, नियंत्रण सिद्ध करणे आवश्यक आहे.
८. **प्रसार माध्यमांची दोषपूर्ण भूमिका** : आमच्या देशात टि.व्ही. चॅनल्सवर बलात्काराची बातमी सनसनीखेज म्हणून दाखविण्यात व अशा बातम्या शोधण्यात स्पर्धात्मक आघाडीवर माध्यमे आहेत. याचा परिणाम असा होतो की, एवढे प्रकार होतात ही माहिती परंतु शिक्षा कुणालाच होत नाही आणि यामुळेही हे प्रमाण वाढत चालले आहे.
९. **कठोरात कठोर शिक्षा व्हावी** : सर्वोच्च न्यायालयाने एका खटल्यात, बलात्काराची, शिकार ठरलेल्या विद्यार्थिनीला लेक्चररद्वारे प्रतिमाह १ हजार रुपये भरपाई देण्याचे आदेश दिले. असा न्याय देणे उपयोगाचे नाही त्यासाठी शिक्षेची तरतूद व्हावयास पाहिजे. रुपयाने चारित्र्य विकत घेता आले असते तर ते प्रत्येकाने विकत घेतले असते. यावेळी रुपयाचे महत्व नसते. शिक्षा होणे महत्वाचे असते. जर कठोरात कठोर शिक्षा झाली तरच बऱ्याच प्रमाणात नियंत्रणास मदत होईल.
ज्या महिला कुटुंबातील व्यक्तीमुळे आत्मदहन करतात. हुंडाबळी जातात, जाळून टाकले जाते. अशा व्यक्तीला सुध्दा कठोरातील कठोर शिक्षा द्यावी आणि ती म्हणजे मृत्यूदंड याशिवाय समाजात, कुटुंबात दहशत निर्माण होत नाही.

न्यायदंडाधिकारी यांच्याकडे करावयाचा अर्ज :- पिडीत महिला आपल्या संरक्षणार्थ न्याय दंडाधिकारी यांच्याकडे खालीलप्रमाणे अर्ज करू शकते.

- (१) प्रत्येक पिडीत व्यक्तीचा (महिला) अर्ज हा कलम १२ अन्वये विहित केलेला नमुना २ प्रमाणे असावा किंवा जवळपास तसा असावा.
- (२) पिडीत व्यक्ती (महिला) अशिक्षित असेल तर अधिकारी यांनी पिडीत व्यक्तीस अर्ज वाचून दाखवावा व त्यातील मजकूर पिडीत महिलेस समजावून सांगता.
- (३) पिडीत व्यक्ती (महिला, बायको) पोटनियम (१) प्रमाणे केलेल्या अर्जाद्वारे संरक्षण अधिकाऱ्याचे संरक्षण मागू शकते व तसा अर्ज न्यायदंडाधिकारी यांचेकडे पाठवू शकते.
- (४) कलम २३ पोटकलम (२) अन्वये दाखल करावयाचे शपथपत्र हे नमुना (३) प्रमाणे असले पाहिजे.
- (५) कलम १२ चा अर्ज दाखल करण्यात आलेल्या अर्जावर देण्यात येणारे आदेश हे फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ (१९७४ चा २ रा) च्या कलम १२५ नुसार देण्यात येतील. आणि अशाप्रकारे अर्ज केल्यानंतर न्यायदंडाधिकारी यांना त्यावर कारवाई करून मदत करणे आवश्यक असते.

संरक्षण अधिकारी महिलेला खालीलप्रमाणे संरक्षण देतात मदत करतात.

- १) जर पिडीत व्यक्तीने (महिलेने) मदत मागीतली तर तिला या अधिनियमाखाली तक्रार दाखल करायला मदत करतात.

- २) या अधिनियमाखाली नमुना ४ प्रमाणे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांची पिडीत व्यक्तीस माहिती देतात. अशी माहिती इंग्रजीत असल्यास ती माहिती स्थानिक भाषेत समजावून देतात. व अर्जसुध्दा लिहिण्यास मदत करतात.
  - ३) भविष्यातील कौटुंबिक हिंसाचाराच्या घटना टाळण्यासाठी सुरक्षा आराखडा तयार केला जातो. हा आराखडा विहित नमुना (५) नुसार पिडीत व्यक्तीशी चर्चा केली जाते. आराखडा तयार करण्यापूर्वी घटनेचे गांभीर्य ओळखून व परिस्थितीचे अवलोकन केले जाते.
तसेच पिडीत महिलेकडून अर्ज प्राप्त झाला कां हे पाहिले जाते.
  - ४) पिडीत व्यक्तीस राज्य कायदा सेवा पुरविणाऱ्या प्राधिकरणाकडून कायद्याचे साहाय्य मिळवून दिले जाते. दळणवळणाच्या सुविधा प्राप्त करून दिल्या जाते.
  - ५) पिडीत व्यक्ती आणि तिच्या मुलांना सर्व साहाय्य देणे आणि भविष्यात तिची पिळवणूक होणार नाही किंवा कौटुंबिक हिंसाचार घटनेची माहिती दिल्यामुळे तिच्यावर कोणताही दबाव आणला जातो की नाही हे पाहिले जाते.
  - ६) पिडीत व्यक्ती व व्यक्तीमध्ये पोलीस व सेवा देणाऱ्या संस्था, वैद्यकीय सुविधा देणाऱ्या संस्था आणि अधिकार क्षेत्रातील आधारश्रमाच्या सोई मिळवून देण्याचा प्रयत्न केला जातो.
- या व्यतिरिक्त संरक्षण अधिकाऱ्यांस कलम ९ च्या पोटकलम (अ) नुसार खालील सर्व कर्तव्ये पार पाडावी लागतात.
- (अ) संरक्षण अधिकाऱ्याचे हे कर्तव्य आहे की, तिने/त्याने पिडीत व्यक्तीस या नियमान्वये आवश्यक संरक्षण प्रदान करणे.
  - (ब) कौटुंबिक हिंसाचाराच्या घटना पिडीत व्यक्तीबाबत भविष्यात पुन्हा घडु नये म्हणून या नियमान्वये आवश्यक पावले उचलावित

तात्काळ प्रकरणात करावयाची कारवाई

जर संरक्षण अधिकाऱ्यास किंवा सेवा संस्थेच्या सदस्यास कोणत्याही व्यक्तीकडून ई-मेल किंवा दूरध्वनीवरून कौटुंबिक हिंसाचाराची विश्वसनीय माहिती मिळाली तर किंवा पिडीत व्यक्ती किंवा तिच्या नातलगकडून माहिती मिळाली तर संरक्षण अधिकारी किंवा सेवा संस्थेच्या सदस्यांनी ताबडतोब पोलीसांना माहिती देवून त्याचे संरक्षण मागावे व पोलीस अधिकाऱ्यांना स्वतः सोबत जिथे गुन्हा घडला आहे अशा ठिकाणी घेवून जावे व कौटुंबिक घटना अहवालात नोंद घ्यावी व तसा अहवाल बनवून अधिकारी-क्षेत्र असलेल्या न्यायदंडाधिकारी यांचेकडे ताबडतोब पाठवावा व त्यांच्याकडून आदेश देण्यासाठी मागणी करावी.

याप्रमाणे या सर्व क्रिया-प्रतिक्रिया, कार्य, सोई पिडीत महिलेला उपलब्ध होतीलच परंतु अत्याचारी, हिंसाचारी व्यक्तीचा, प्रतिवादीचा प्रतिबंध तेवढाच आवश्यक आहे.

प्रतिवादीसाठी करण्यात येणारी कार्यवाही

- (१) प्रतिवादीला सुनावणीसाठी बोलविण्यासाठी तारीख निश्चित करतांना ज्या व्यक्तीस नोटीस बजावण्याचे अधिकार देण्यात आले आहेत त्याने नोटीस बजावल्यानंतरचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर न्यायालय अंतरिम साहाय्यासाठी आदेश फिर्यादी किंवा प्रतिवादी किंवा दोन्ही पक्षाची बाजू ऐकून घेतल्यानंतर काढतील.
- (२) जेव्हा प्रतिवादीस संरक्षण आदेशाद्वारे सहभागीय निवासात शिरण्यापासून मज्जाव करण्यात येतो किंवा प्रतिवादीस दूर राहण्याचे व संपर्क न करण्याचे आदेश दिले जातात. तेव्हा प्रतिवादीने पिडीत व्यक्तीस भेटण्याची कृती अथवा पिडीत व्यक्तीने प्रतिवादीस भेटावयाला बोलविण्याची कृती ही आदेशातली सूट धरण्यात येणार नाही. जोपर्यंत संरक्षण आदेशात या संबंधी कोणताही बदल करण्यात येत नाही.

- (३) प्रतिवादीस त्याच्या कृतीचे कोणत्याही मार्गाने समर्थन करू दिले जाणार नाही व त्याने केलेल्या कृतीच्या समर्थनातला वाद हा समुपदेशन सुनावणीचा भाग समजण्यात येणार नाही.
- (४) प्रतिवादीस त्याच्या कृतीचे कोणत्याही मार्गाने समर्थन करू दिले जाणार नाही व त्याने केलेल्या कृतीच्या समर्थनातला वाद हा समुपदेशात सुनावणीचा भाग समजण्यात येणार नाही.
- (५) जर पिडीत व्यक्तीने (बायको किंवा महिला) समाधानाची इच्छा प्रदर्शित केली तर समुपदेशक समाधान घडवून आणण्यासाठी प्रयत्न करेल.
- (६) प्रतिवादीकडून संरक्षण आदेशाला किंवा अंतरिम संरक्षण आदेशाला विरोध झाला तर असा विरोध हे संरक्षण आदेशाचे उल्लंघन समजले जाईल.
- (७) जेव्हा प्रतिवादीची जामीनावर मुक्तता करण्यात येते तेव्हा न्यायालय पिडीत महिलेच्या संरक्षणासाठी काही शर्ती लादू शकतात.
  १. पुढील काळात कौटुंबिक हिंसाचाराची कृती घडणार नाही याबद्दल प्रतिवादीस प्रतिबंधात्मक आदेश देवू शकते.
  २. पिडीत व्यक्तीस भविष्यात कोणत्याही प्रकारचा त्रास न देण्यासाठी किंवा दूरध्वनीवरून पिडीत व्यक्तीचा संपर्क न साधण्याचा आदेश देवू शकते.
  ३. प्रतिवादीस पिडीत व्यक्ती राहत असलेले घर खाली करण्यास किंवा त्या घरापासून दूर राहण्याचे किंवा अशा जागेपासून दूर राहण्याचे जिथे पिडीत व्यक्ती नेहमी भेट देत असेल.
  ४. कोणतेही घातक शस्त्र किंवा बंदूक वापरण्यास किंवा बाळगण्यास प्रतिवादीस प्रतिबंध करू शकते.
  ५. पिडीत महिलेच्या सुरक्षेसाठी इतर कोणत्याही प्रकारचे आदेश देवू शकते.

संदर्भ :

१. डॉ. अलका देशमुख, २०११, विविधांगी आयामातून स्त्री, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
२. डॉ. स्मीता मेहत्रे, २०११, भारतीय स्त्री आणि मानवाधिकार, श्री. साईनाथ, प्रकाशन, नागपूर
३. अॅड. एस. व्ही. कुलकर्णी २०१४, कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण, अशोक ग्रोवर अॅण्ड कंपनी.
४. अॅड. विजय जोशी २०११, कायदे स्त्रिया व मुलांचे , मुकुंद प्रकाशन, ठाणे, मुंबई